

***НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ
ЗА МЛАДЕЖТА
(2012 – 2020)***

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	3
1. Многосекторна политика за младите хора.....	3
2. Институционална рамка.....	3
3. Публични консултации	4
4. Европейска рамка на политиката за младите хора	4
5. Национални измерения	6
II. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА	8
1. Демографска перспектива	8
2. Формално и неформално учене	9
3. Младежка заетост	11
4. Икономическа активност и предприемачество	13
5. Достъп до информация и услуги	15
6. Гражданска активност.....	16
7. Младежко доброволчество	17
8. Здравословен начин на живот	17
9. Младите семейства.....	18
10. Социалното включване на младите хора	19
11. Младежката престъпност.....	19
12. Младите хора в малките населени места и селските райони.....	20
13. Управление на младежката политика	21
III. ВИЗИЯ	21
IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	22
1. Насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора.....	22
2. Подобряване на достъпа до информация и качествени услуги	25

3.Насърчаване на здравословния начин на живот	28
4.Превенция на социалното изключване на млади хора в неравностойно положение	29
5.Развитие на младежкото доброволчество.....	30
6.Повишаване на гражданската активност.....	31
7.Развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.....	33
8.Развитие на межкултурния и международен диалог	34
9.Повишаване на ролята на младите хора в превенцията на престъпността	34
V.ИЗПЪЛНЕНИЕ И МОНИТОРИНГ	37
1.Принципи на изпълнение на стратегията	37
2.Модерна институционална среда за изпълнение на стратегията	37
2.1.Ролята на Народното събрание	37
2.2.Ролята на Министерския съвет	37
2.3.Ролята на Министерството на образованието, младежта и науката	38
2.4.Ролята на Националния център "Европейски младежки програми и инициативи"	38
2.5.Многосекторен подход в политиките за развитие на младежта.....	38
2.6.Ролята на областния управител.....	39
2.7.Ролята на общините	39
2.8.Ролята на младежките организации	39
2.9.Младежко представителство.....	39
3.Ресурсно осигуряване на изпълнението на стратегията.....	40
3.1.Роля на младежката работа в България	40
3.2.Финансиране на младежки дейности.....	40
3.3.Национална информационна система за младежта	41

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Грижата за младите хора е най-важната национална кауза, за да осигурим европейско развитие на България.

Създаването на благоприятни условия за училищно и университетско образование, неформално обучение, за професионално, социално и личностно реализиране на младите хора, за участието им в обществения и икономически живот, за приобщаването им към управлението на местно, областно и национално ниво, както и за връщане в България на обучаващите се в чужбина, ще допринесе за подобряване на демографската ситуация и е значим фактор не само за преодоляване на кризата, но и за повишаване качеството на живот, както и за постигане на целите на Европейския съюз.

В открит и откровен диалог с младите хора държавата трябва да положи грижи за развитието на компетентни и предприемчиви младежи и да ги насочи към активен обществен живот.

1. МНОГОСЕКТОРНА ПОЛИТИКА ЗА МЛАДИТЕ ХОРА

Широкият обхват на проблемите, които засягат младите хора, налага прилагането на многосекторен подход в политиката за младежта. В тази връзка тя не може да отбележи напредък без успешното сътрудничество с други сектори.

От своя страна политиките за младежта могат да допринесат за постигането на резултати в области като политиката по отношение на децата и семейството, образованието, равнопоставеността на половете, трудовата заетост, жилищата и здравеопазването.

Многосекторният подход следва да бъде развиван на национално, регионално, областно и общинско ниво чрез включване на целенасочени дейности в подкрепа на развитието на младите хора в секторните политики и осигуряване на възможности за конструктивен диалог с тях при формулирането, изпълнението и оценката на младежката политика.

2. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

На 27 юли 2009 г. в отговор на Програмната декларация на Правителството на Европейското развитие на България 41-то Народно събрание създаде Министерство на образованието, младежта и науката, отчитайки значимостта на младежката политика и необходимостта от интегриран подход при нейното реализиране. На 5 ноември 2009 г. Министерският съвет прие Програмата на Правителството на Европейското развитие на България 2009-2013 г., която определя политиката за младите хора като значим фактор за развитието на обществото и човешкия капитал.

В изпълнение на Националната стратегия за младежта (2010-2020), приета от Министерски съвет на 6 октомври 2010 г., Народното събрание на Р България прие Закона за младежта, изготвен от Министерството на образованието, младежта и науката. (Решение на НС от 5 април 2012 г., обн. в ДВ, бр. 31 от 20 април 2012 г.).

Текстовете в Закона са подготвени след обстойно проучване и анализ на европейското законодателство в областта на младежта, както и на националните потребности относно необходимостта от създаване на устойчиви механизми за специална подкрепа на развитието на младите хора в България.

Нормативният акт създава законова уредба на обществените отношения в областта на младежта, свързани с осигуряване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие, участие на младите в обществения и икономическия живот и приобщаването им в процеса на управление на местно, областно и национално ниво. Тези стратегически действия представляват логично и необходимо продължение на динамичното развитие на обществените и институционални нагласи, политики и приоритети по отношение на младежкия сектор в страната.

В изпълнение на чл. 4., ал. 3 на Закона за младежта, Министерският съвет внася за приемане в Народното събрание проект на Национална стратегия за младежта с цел гарантиране на устойчивост на националната политика за младежта.

3. ПУБЛИЧНИ КОНСУЛТАЦИИ

Организиран са публични консултации с участието на над 900 млади хора, представители на младежки организации, общини, държавни и областни администрации. По време на тези консултации са обсъдени и дефинирани целевите групи, стратегическите цели, приоритети и задачи на националната стратегия. От страна на участниците са направени над 250 писмени предложения.

В периода септември 2009 г. – януари 2010 г. Министерството на образованието, младежта и науката организира анкетно проучване по проекта на Националната стратегия с участието на 1418 младежи от 61 населени места. Направена бе и междуведомствена експертна оценка на проекта.

Социалната оценка на предложените в Националната стратегия приоритети и задачи показва, че дефинираните стратегически цели се оценяват като изключително важни и се подкрепят от младите хора.

4. ЕВРОПЕЙСКА РАМКА НА ПОЛИТИКАТА ЗА МЛАДИТЕ ХОРА

Националната стратегия за младежта (2012-2020) е насочена към постигане на целите и изпълнение на мерките за развитие на младите хора в рамките на Европейския съюз, чийто пълноправен член е Република България от 1 януари 2007 г.

На основание чл. 136 и чл. 137 от Договора от Амстердам през последните години Европейският съюз предприе значителни действия, ориентирани към развитието на младите хора в Европа.

По време на Европейския съвет в Лисабон през 2000 г. Европейският съюз си постави целта да стане “най-конкурентоспособната и динамична, основана на знанието, икономика в света, способна да има стабилно икономическо развитие с повече и по-добри работни места и по-голяма социална кохезия”.

За изпълнение на Лисабонската стратегия Европейският съвет одобри специална Резолюция за социалното включване на младите хора (обн. в Официален вестник С 374/28.12.2000 г). През 2001 г. Европейската комисия публикува Бяла книга „Нов тласък за европейската младеж (COM (2001) 681), в която бяха идентифицирани четири приоритетни за младежките политики области – участие, информация, доброволчески дейности и по-добро разбиране и познаване на проблемите на младежта.

През март 2005 г. Европейският съвет предложи Европейски пакт за младежта за подобряване на възможностите за развитие на знанията, мобилността, заетостта и социалното включване на младите европейски граждани. В областите на младежката политика като трудова заетост, социална интеграция, образование, обучение, съвместяване на професионалния и личния живот беше възприет отвореният метод на координация.

Насърчаването на предприемачеството и иновациите по отношение на младите хора е част от Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации за периода 2007—2013 г. и Европейската референтна рамка за ключовите компетентности. В Здравната стратегия на ЕС (2008—2013), утвърдена с резолюция на Съвета (2008/С 319), като приоритет се посочва здравето на децата и младите хора.

В своя Декларация от 2008 г. Европейският парламент поиска засилен многосекторен подход за предоставянето на възможности на младите хора.

На 27 април 2009 г. Европейската комисия предложи Стратегия на ЕС за инвестиране в младежта и за мобилизиране на нейния потенциал (COM (2009) 200), насочена към създаване на повече възможности за младежта в областта на образованието и трудовата заетост, подобряване на достъпа и пълноценно участие на всички млади хора в обществения живот и насърчаване на взаимната солидарност между обществото и младите хора.

На 28 ноември 2009 г. Съветът на Европейския съюз прие Резолюция (2009/С 311/01) относно обновена рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта (2010-2018), която поставя следните общи цели: създаване на повече равни възможности за всички млади хора в областта на образованието и пазара на труда и насърчаване на тяхната активна гражданска позиция, социално приобщаване и солидарност.

На 1 декември 2009 г. влезе в сила Договорът от Лисабон, който снабди Европейския съюз с компетентност да предприема действия за подкрепа, координиране или допълване на действията на държавите-членки в областта на младежта с цел насърчаване участието на младите хора (чл. 6, б. „д” и чл. 165).

На 3 март 2010 г. Европейската комисия представи Стратегия „ЕВРОПА 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (COM(2010) 2020), чията ключова инициатива „Младеж в движение“ е насочена към подобряване постиженията на образователните системи и улесняване навлизането на млади хора на пазара на труда.

Националната стратегия за младежта (2012-2020) е съобразена с препоръките на Съвета на Европа, формулирани в: Препоръка 1437(2000) на Парламентарната асамблея за неформалното образование; Препоръка 1585(2002) на Парламентарната асамблея за младежки политики в Съвета на Европа; Резолюция Res(2003)7 на Комитета на министрите за политиката на Съвета на Европа в областта на младежта; Препоръка Res(2006)1 на Комитета на министрите към държавите-членки за ролята на националните младежки съвети в развитието на младежките политики.

Със своя Декларация от 29 юли 1999 г. Народното събрание препоръча на органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление да прилагат принципите на Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите, приета от Конгреса на местните и регионалните власти на Съвета на Европа (ревизирана през 2003г.). Националната стратегия предлага решителни стъпки напред към ефективното прилагане на принципите на Европейската харта.

На 25 ноември 2008 г. Комитетът на министрите прие Резолюция CM/Res(2008)23 за младежката политика на Съвета на Европа, в отговор на Заключителната декларация на министрите, отговорни за младежта, приета на 8-та Конференция на Съвета на Европа /Киев, 10-11 октомври 2008 г./ и на Препоръка 1844(2008) на Парламентарната асамблея за актуализиране на дневния ред на Съвета на Европа в областта на младежката политика. Очертаха се три основни приоритета за бъдещата политика и действие на Съвета на Европа в младежката област - права на човека и демокрация, съвместен живот в общества на различията и социалното включване на младите хора.

5. НАЦИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ

Националната стратегия за младежта (2012-2020) е съобразена с Конституцията, основните закони и подзаконови нормативни актове, изследвания и национални стратегически документи: Националният доклад по стратегиите за социална закрила и социално включване на Република България, Актуализирана национална стратегия за демографското развитие на Република България (2012-2030), Националната стратегия за детето (2008-2018), Здравната стратегия (2008-2013), Националната стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта (2012-2022), Националният план за действие „Околна среда-здраве“, Националният интегриран план за прилагане на Конвенцията на ООН за правата на детето (2006-2009), Националната стратегия за учене през целия живот (2008-2013), Актуализирана стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, утвърдена от

министъра на образованието, младежта и науката на 04.03.2010 г., Националният план за интегриране на деца със специални образователни потребности и/или хронични заболявания в системата на народната просвета, Програмата за развитие на образованието, науката и младежките политики (2009-2013), Актуализираната стратегия по заетостта (2012-2020), Национална концепция за социална икономика, Рамковата програма за интегриране на ромите в българското общество (2010-2020), Националната програма за интеграция на бежанците в България, както и с одобрените от Европейската комисия оперативни програми (2007-2013) - Развитие на човешките ресурси, Административен капацитет, Развитие на конкурентоспособността на българската икономика, Регионално развитие и с Програмата за развитие на селските райони.

Националната стратегия за младежта (2012-2020) е ориентирана към изграждане и реализиране на единна, последователна и устойчива младежка политика в България, основана на многосекторния подход, междусекторното сътрудничество и съвместното управление с младите хора на национално, регионално, областно, общинско ниво.

В първата част на стратегията е представена националната и европейската рамка на младежката политика. Във втората част са изложени предизвикателствата пред развитието на младите хора в България. Третата част предлага визията на политиката за младежта, в четвъртата са представени стратегическите цели и задачи, а петата част е посветена на изпълнението на стратегията – принципите, институционална среда, ресурсно и информационно обезпечаване и очаквани резултати.

Националната стратегия за младежта (2012-2020) е ориентирана към младите хора на възраст от 15 до 29 години, съобразно международните и европейските стандарти за работа с младежта.

II. АНАЛИЗ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА В БЪЛГАРИЯ

Основна характеристика на младежката общност в България през последните 20 години е нейната динамична промяна. Хората, които се характеризират като младежи, формираха своите основни ценности в периода на преход от тоталитарна към демократична, от затворена към пазарно ориентирана система.

Като най-характерна черта сред младите се очертава стремежът към независимост и самореализация – подчертан стремеж към самостоятелни решения и индивидуален подход към живота. Изследванията показват, че докато психологическата независимост на младия човек у нас силно нараства, то много по-силна е неговата социална и икономическа зависимост от родителското семейство. През последното десетилетие активността на младите хора радикално се измести – от обществено-политическия живот към частния икономически сектор. Въпреки това, последните избори за народни представители в европейския и националния парламент показват активизиране на младежкото гражданско и електорално участие, демонстриращо воля за промяна и ясна загриженост за европейското развитие на България.

1. ДЕМОГРАФСКА ПЕРСПЕКТИВА¹

От 2004 г. до 2011 г., населението на България е намаляло с 433 825 души, като младите хора на възраст между 15 - 29 години са намалели с 320 984 души.

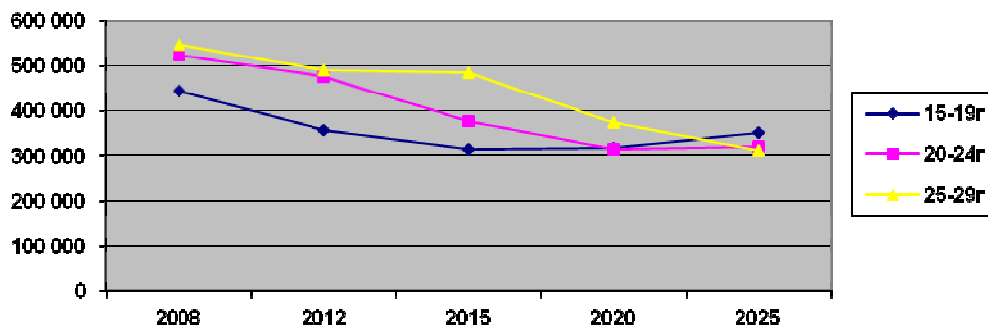
Население на възраст между 15 и 29 години към 31.12.2011 г.

Население	Общо	Мъже	Жени
България	7 327 224	3 566 767	3 760 457
На възраст от 15 до 29 години, в т. ч.:	1 324 481	683 776	640 705
15 – 19 г.	358 043	184 231	173 812
20 – 24 г.	476 084	244 907	231 177
25 – 29 г.	490 354	254 638	235 716

- Статистиката сочи, че ако през 2011 г. хората на възраст 15 - 29 години са 1 324 481 души, то през 2015 г. броят им ще бъде 1 177 433 , а през 2020 г. ще бъде близо 1 006 884.
- Целевата прогноза на НСИ показва, че в периода до 2020 г. броят на младите хора ще намалява, като особено рязко това ще се отрази на възрастовите групи 20-24 и 25-29 години.

---

¹ По данни на НСИ (юли 2012 г.)

- През 2011 г., 60 % от младите хора на възраст от 15 до 29 години живеят в градове, а останали живеят в села.
- Очертава се тенденция на най-голямо териториално движение по направлението “град-град”. Значително по-малки по брой и относителен дял са миграционните потоци по направлението “село-село”. Броят на преселилите се от селата в градовете е по-голям, отколкото в обратното направление “град - село”.
- След резкия спад на емиграционните настроения в периода 2002-2006 г., през последните години се наблюдава ново покачване на желанието за емиграция при младите хора, особено във възрастта 20-29 години. Тревожен е фактът, че всеки осми млад човек има конкретни намерения в обозримо бъдеще да емигрира. Над една четвърт от младите хора в страната определено проявяват интерес към временна трудова миграция в чужбина. Положителното е, че определено се променя образователната структура на емиграционния поток – той е доминиран от млади хора със средно (11,9%) и по-ниско образование (10,2%). Висшистите все повече виждат шансове и перспективи за добро материално положение в страната и едва 7,5% декларират желание за реализация в чужбина. Най-голям е дялът на младежите които работят на непълен работен ден (56,85) или са безработни (48,1%).¹

2. ФОРМАЛНО НЕФОРМАЛНО ОБУЧЕНИЕ

- С навършването на 14 години започва периодът на юношеството, в който младата личност оформя своята идентичност, интереси и ориентация за развитие, изпитва силна потребност от себеутвърждаване и доверие.
- В последните пет години се забелязва тенденция към намаляване на дела на младите хора без средно образование. Причината за това са както мерките за задържането на младите хора в училище, така и компенсаторните мерки за

¹ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

придобиване на образование и квалификация на млади хора, прекъснали обучението си.¹

- В началото на 2011 г. процентът на отпадналите млади хора от системата на средното образование е 13.9 %.²

- Към края на 2011 г. продължава процесът на намаляване на отпадащите от училище, като отпадналите преди завършване на средно образование са 12,8 % във възрастова група 18-24 години. Процентът на преждевременно напусналите образователната система, обаче, остава тревожно висок – особено в малките населени места (20,1%) и селата (23,4%).³
- Интересът сред младите хора към четенето на книги се срива. Сериозни книги четат едва 16% от учениците, 29% от студентите, 13% от работещите и 8% от безработните младежи у нас. Почти всеки пети млад човек изобщо не притежава книги у дома.
- Като цяло, четенето на книги и художествена литература продължава да губи популярността си като форма на прекарване на свободното време. На практика се наблюдава промяна в културния модел не само при младите, но и при по-възрастните поколения – компютърът и телевизията изместват дейности като четенето на книги.⁴
- Популярността и валидирането на знания и умения, придобити в процеса на неформалното обучение са ограничени. Все още сертификатът YOUTHPASS не е

¹ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

² Източник – Евростат 2010 г. (млади хора на възраст 18-24 год., незавършили средно образование)

³ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

⁴ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

познат като документ, отразяващ неформалното обучение и знания на младите хора, придобити по Програмата „Младежта в действие 2007-2013”.¹

3. МЛАДЕЖКА ЗАЕТОСТ

- Съгласно действащото законодателство в Република България, на 15 години младият човек става трудоспособен, като започването на работа на по-ранна възраст е при условията на специална закрила. Насочването на политиките за развитие би подпомогнало кариерната ориентация и би облекчило включването на трудоспособните млади хора в системата на трудовата заетост.
- През 2011 г., по данни на НСИ, безработицата във възрастовата група 15-29 г. е 20,1%, при икономическа активност 42,1%. От информацията в таблицата се вижда, че най-висок процент безработица сред младите хора в страната се наблюдава при тези с най-ниска образователна степен.

Данни за икономическата активност на младите хора въз основа на образователния им статус по данни на НСИ²

Степени на образование	Общо	Работна сила				Коефициент на икономическа активност	Коефициент на заетост	Коефициент на безработица
		всичко	заети	безработни	лица извън работната сила			
		хил.	хил.	хил.	хил.			
Общо	1285,5	541,4	432,3	109,1	744,2	42,1	33,6	20,1
Висше	129,7	110,3	98,3	12,0	19,5	85,0	75,7	10,9
Средно	665,7	368,0	299,0	69,1	297,6	55,3	44,9	18,8
Средно с придобита професионална квалификация	309,2	212,4	174,5	37,9	96,7	68,7	56,4	17,9
Средно общо	356,5	155,6	124,5	31,1	200,9	43,7	34,9	20,0
Основно	417,8	50,0	30,8	19,2	367,8	12,0	7,4	38,5
Начално и по-ниско	72,3	13,0	4,2	8,8	59,3	18,0	5,9	67,4

- По данни на НСИ коефициентът на безработица сред населението на възраст 15 - 29 навършени години към първото тримесечие на 2012 г. е 23.0% (24.0% за мъжете и 21.7% за жените) и нараства с 1.7 процентни пункта спрямо първото тримесечие на 2011 г., като увеличението е по-голямо при жените (с 2.4 процентни пункта) в сравнение с мъжете (1.2 процентни пункта).

¹ Национална междинна оценка на Програмата „Младежта в действие 2007-2013” за периода 1 януари 2007 – 31 декември 2009 г.

² По данни на НСИ за икономическата активност на младите хора през 2011 г.

Заетост и безработица сред младите хора по данни на НСИ

Показател	I тримесечие на 2011 г.	I тримесечие на 2012 г.	Изменение (I тримесечие на 2011 г. спрямо I тримесечие на 2012 г.)
Заети лица на 15 - 24 години - хиляди	173.7	163,60	-10,1
Заети лица на 15 - 29 години - хиляди	476.5	467.2	-9,3
Коефициент на заетост (15 - 24 години)	20,20%	19,70%	-0,5
Коефициент на заетост (15 - 29 години)	35.3%	35.5%	0,2
Безработни лица на 15 - 24 години - хиляди	64.8	74,8	10.0
Безработни лица на 15 - 29 години - хиляди	128.9	139.9	11.0
Коефициент на безработица (15 - 24 години)	27.2%	31.4%	4,2
Коефициент на безработица (15 - 29 години)	21.3%	23%	1,7

- Като цяло младежката безработица в страната расте в последните години, като се наблюдава засилване на темпа на нарастване.
- Младите хора в България са сред най-късно влизащите в пазара на труда в сравнение с другите държави от ЕС.

Най-млада възраст, на която повече от 50% участват

в пазара на труда през 2000 - 2007 г.

Държава	за 2000 г.	за 2007 г.
Средно ЕС - 27	20	20
България	23	22
Чехия	20	21
Полша	21	22
Унгария	22	23
Латвия	21	22
Словакия	19	21
Литва	20	20
Румъния	21	23
Германия	19	19
Австрия	19	17
Холандия	16	16

Великобритания	17	17
Дания	16	15

- В повечето случаи младите хора нямат практически и трудов опит по придобитата специалност след завършване на своето образование и трудно се включват на пазара на труда.
- Младите хора без опит са в неблагоприятно положение в условията на повишаване на предлагането на труд в контекста на световната финансова и икономическа криза. Младежите с ниско образование и квалификация са сред първите, засегнати от влошените икономически условия.
- Необходимо е да се положат усилия за плавното преминаване на младите хора от учебната скамейка към пазара на труда чрез разширяване на стажовете и практиките в реалния сектор.
- Често младите хора изпитват липса на необходимата информация за устройване на работа.
- Не е наложена все още практиката на работодателите да инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители.
- Голяма част от младите хора са демотивирани от предлаганото заплащане, както и от условията на работа.
- Младите хора се превръщат в потенциален ресурс на заетостта в сивата част на икономиката. Недостатъчните професионални умения и практики в реална среда и невъзможността за професионален избор на учащите от най-ранната възраст принуждават част от завършилите училище да започнат “първата възможна работа”, най-често в сферата на услугите, търговията и обслужването, без изисквания към условията на труд.
- Все още е ниска производителността на труда и адаптивността на младите хора.

4. ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- Относителният дял на самонаетите сред заетите млади хора на възраст 15-24 г. е 3.4%, който е под средния за Европейския съюз и много по-нисък от този в съседна Гърция (7.8%) и Румъния (11,3%). Групата на самонаетите в България сред 25-29 годишните нараства до 5.7%, но все още е под средната за ЕС-27 (8.7%) и далеч под тази в Румъния (11,4%) и Гърция (14.9%).

Професионален статус на младите заети хора по възрастови групи в % за 2007 г¹.

Държава	15-24г.	25-29г.
---------	---------	---------

¹ По данни на Евростат, Младежта в Европа. Статистически портрет 2009.

	Нает	Работещ в семейството	Самонает	Нает	Работещ в семейството	Самонает
Средно ЕС - 27	93.3	2.7	4.0	89.8	1.6	8.7
България	94.2	2.3	3.4	93.3	1.1	5.7
Чехия	92.8	0.6	6.6	89.9	0.2	9.9
Полша	85.8	8.7	4.5	86.4	3.5	10.1
Унгария	96.4	0.8	2.7	93.4	0.5	6.1
Словакия	94.4	0.3	5.3	88.1	0.0	11.9
Румъния	60.9	27.8	11.3	77.2	11.4	11.4
Кипър	91.1	1.7	7.2	88.3	0.6	11.0
Гърция	76.1	16.2	7.8	77.8	7.3	14.9
Италия	85.2	3.4	11.4	79.6	2.0	18.5

Източник: Евростат¹ *Статистически портрет, издаден в края на 2009.*

Желание на младите хора за стартиране на собствен бизнес в %²

Държава	Данни за 2012 г.
България	74
Литва	64
Латвия	63
Полша	62
Румъния	61
Португалия	57
Кипър	56
Франция	44
Великобритания	40
Австрия	32
Белгия	31
Германия	31
Унгария	28
Италия	27

¹ По данни на Евростат, Младешта в Европа. Статистически портрет 2009.

² По данни на Флаш Евробарометър, Аналитичен доклад, Младешта в движение 2012 г.

- Близко две трети от младите българи на възраст 15-29 години считат, че човек, който се занимава със собствен бизнес в България, е „търсещ независимост и реализация на свои идеи“.¹
- В сравнителен план българските младежи изявяват най-голямо желание да се занимават със собствен бизнес в бъдеще (74%) в сравнение с връстниците си в ЕС.²
- Мнозинството млади хора у нас имат желание да развият собствен бизнес, независимо от силната конкуренция.
- Младите хора се нуждаят от подкрепа както при стартирането, така и при развиването на самостоятелен бизнес.
- Въпреки добрите практики и модели, създадени по проектите “Възпитание на младежите в предприемачески умения за създаване на конкурентоспособен малък и среден бизнес” и “Създаване и развитие на Центрове за насърчаване на предприемачеството във висшите училища в България”³, предприемаческата култура сред младите хора е все още неразвита.
- Въпреки успешните добри практики и модели по проект „JOBS-Заетост чрез подкрепа на Бизнеса”⁴, проект “Насърчаване на иновационната активност на младите хора в България – ТЕХНОСТАРТ” и проект “Създаване на конкурентоспособни стартиращи фирми - Проект 100”⁵ в периода 2000-2010 г., достъпът до информация, консултантски услуги и финансиране за стартиране и развитие на предприемачески инициативи на млади хора е все още ограничен.

5. ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ И УСЛУГИ

- Делът на младите българи, използващи ежедневно компютър за групата 16-24 г., е 82% (при средно за ЕС – 95%), докато за групата 25-34 г. той е 42% (при средно за ЕС – 64%).⁶

---

¹ По данни на Естат, Предприемачеството сред младите хора и условия за неговото развитие – 2012 г.

² По данни на Флаш Евробарометър, Аналитичен доклад, Младежта в движение 2012 г.

³ Проектите “Възпитание на младежите в предприемачески умения за създаване на конкурентоспособен малък и среден бизнес” и “Създаване и развитие на Центрове за насърчаване на предприемачеството във висшите училища в България” са реализирани от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма.

⁴ Проект "JOBS-Заетост чрез подкрепа на бизнеса" е реализиран като съвместна инициатива на Министерството на труда и социалната политика и Програмата на ООН за развитие в партньорство с JOBS Бизнес центровете.

⁵ Проект “Насърчаване на иновационната активност на младите хора в България – ТЕХНОСТАРТ” и Проект “Създаване на конкурентоспособни стартиращи фирми - Проект 100” са реализирани от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма със съдействието на Програмата на ООН за развитие и на JOBS Бизнес центровете

⁶ По данни на Евростат, Национално представително проучване на Агенция «Медиана», 2011 г.

- Ежедневно потребяват интернет услуги 80 % от млади българи на възраст 15-24 г. – при средно за ЕС-94%.¹
- Въпреки масовото навлизане на информационните технологии в бита и в работата, достъпът на младите хора до информация все още е ограничен.
- Страната е направила огромна крачка в сферата на компютърните технологии. Международните сравнителни данни показват, че България, която преди пет години бе далеч под средните стойности за ЕС, сега устремно ги доближава.²
- Публичните услуги в подкрепа на младите хора все още не са с необходимото качество и не достигат до всички нуждаещи се, особено до младите роми и младежите в малките населени места. Въпреки устойчивото развитие на мрежата от Младежките информационно-консултантски центрове (МИКЦ), е необходимо подобряване капацитета им и повишаване качеството на услугите, предлагани в тях, както и разширяване на мрежата към малките градове в страната.

6. ГРАЖДАНСКА АКТИВНОСТ³

- Младежките организации все повече не се възприемат като среда за гражданска изява на новите млади хора - едва 3.2 % от младежите са свързани с младежка организация. Едва 1.6 % от младите са ангажирани с членство в политическа организация.⁴
- Делът на младежите, които не се интересуват от политика намалява през последните години. През 2011 г. той е 39 % докато през 2001 г. е 42 %.⁵
- Младите хора предпочитат да се изявяват в неформални среди – събирания с приятели, спортни мероприятия, интернет клубове, интернет форуми и чатове.
- Все още държавните и общинските органи не предлагат ефективно действащи механизми за отразяване на младежкото мнение при вземане на политически и социални решения, имащи отношение към тях.
- Мисленето сред младите хора за гражданската инициативност като „нещо безсмислено и губене на време“ е сериозна заплаха за демократичните механизми в бъдеще.
- От друга страна са активни по теми, значими предимно за младите като екология и човешки права, които засягат чувството им за справедливост.

---

¹ По данни на Евростат, Национално представително проучване на Агенция «Медиана», 2011 г.

² Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

³ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

⁴ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

⁵ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

7. МЛАДЕЖКО ДОБРОВОЛЧЕСТВО

- Макар готовността на младите хора да участват в доброволчески акции да нараства, все още са ограничени възможностите за доброволчески дейности.
- Ценността на доброволчеството все още не се познава широко от младите хора.
- Неразвити са механизмите за публичното подпомагане на младежкото доброволчество като важна проява на солидарност и гражданска активност и форма за неформално обучение.
- Правата на младите доброволци, особено на непълнолетните, се нуждаят от законова закрила.

8. ЗДРАВΟΣЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ

- В последните няколко години се наблюдават и тревожни тенденции, въпреки че за множество млади хора здравословният начин на живот – правилно хранене, спорт и др., се превръща в ценност.
- Съществуващата система на здравно образование не води в достатъчна степен до формирането на умения за справяне с житейските проблеми и до промяна на поведението за здравословен начин на живот на младите хора.
- Нарастват потребностите от развитието на по-задълбочени знания в области като сексуално и репродуктивно здраве, предпазване от полово предавани болести, превенция на вредните поведенчески рискови фактори.
- Нараства процентът на младите хора, които употребяват алкохол. През 2011 г. 38.7% от младите хора на възраст 15-29 години употребяват алкохол. Наблюдава се увеличение с 1.1% спрямо 2009 г.¹
- През 2011 г. употребата на цигарите се е увеличила с 9,6% спрямо 2009 г. Най-чувствително е увеличението на потреблението на цигари във възрастовата група от 15 до 17 години – с 5,2%, докато при младите хора от 18 до 29 г. увеличението е 1,8% и това остава специфичен проблем за България.²
- Увеличава се делът на младежите, употребяващи наркотици и психотропни вещества в сравнение с 2009 г. През 2010 г. потребителите са били едва 3%, а през 2011 г. са 6.6%. Най-често сред ползващите психоактивни вещества попадат младите на възраст от 19 до 24 г. (6%).³

---

¹ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

² пак там

³ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

- През 2011 г. делът на младите употребили поне веднъж през живота си твърд наркотик намалява в сравнение с 2009 г. – от 1,8% на 1,1%.¹
- В сравнение с останалите европейски страни, България и средимноземноморските държави като Гърция, Кипър и Малта поддържат най-ниски нива на консумация на наркотици от млади хора².
- Нараства разпространението на ХИВ/СПИН и полово предаваните болести. Към м. юни 2012 г. в България са регистрирани общо 1 548 лица с ХИВ инфекция. 75 са новорегистрираните ХИВ-позитивни от началото на годината, от тях 57 мъже и 18 жени. Наблюдава се тревожна тенденция – половината от новооткритите случаи на ХИВ са млади хора под 29 години. Данните показват, че 32 % от всички новоинфектираните са лица, употребяващи интравенозни наркотици и 29% са мъже, които правят секс с мъже.³
- Затвърждава се тенденцията, че след напускането на училището голяма част от младите хора практически скъсват със спорта и грижите за поддържането на добра форма. Близо половината от младите (45 %) в рамките на една година не са спортували.

9. МЛАДИТЕ СЕМЕЙСТВА

- Расте средната възраст при сключване на първи брак.⁴
- Изследванията показват, че все повече млади хора не считат брака за необходимост. Ако доскоро жените в по-голяма степен се обявяваха в подкрепа на брака, то сега мнозинството и от мъжете, и от жените пренебрегват институцията на брака в еднаква степен.
- Нараства относителният дял на децата, родени извън брак, и на младите жени, които са самотни родители.
- Нараства броят на разводите в младежка възраст.
- Българските младежи (15-29 г.) продължават да живеят все по-дълго в дома на своите родители в сравнение със своите връстници в другите държави от ЕС. По данни за 2007 г. средната възраст, на която младите жени напускат, е малко преди навършване на 28 години, а за младите мъже – малко преди навършване на 32 години.⁵

---

¹ пак там

² пак там

³ Програма към Министерството на здравеопазването – Превенция и контрол на ХИВ/СПИН - http://www.aidsprogram.bg/static_info1.php?main=data

⁴ По данни на НСИ и Евростат („Младежта в Европа. Статистически портрет 2009”).

⁵ По данни на Евростат, „Младежта в Европа. Статистически портрет 2009”.

- Основната причина, която българските младежи посочват за продължително съжителство с родителите си, е липсата на финансови възможности да живеят под наем или да закупят собствено жилище.¹
- Младите хора, особено младите жени срещат трудности при съвместяване на професионалния и личния живот.
- Съчетаването на майчинството с професионалното развитие на младите жени, макар и заложено в българското законодателство, не се реализира в пълна степен поради липса на съответните нагласи у младите мъже и жени, от една страна, и на гъвкави модели за управление на човешките ресурси от работодателите, от друга.

10. СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА

- До навършване на 18 години младежите в риск са обхванати от Закона за закрила на детето.
- През последните години законодателната практика в държави-членки на Европейския съюз (напр. Германия, Холандия, Великобритания) се ориентира към интегриране между мерките за закрила на детето и социалните услуги за младите хора с цел ефективно управление на риска от социално изключване.
- Действащата нормативна уредба позволява добри практики на работа в случай на дете в риск, съгласно които социалните услуги в специализирана институция или от резидентен тип могат да се ползват след 18-та година до навършване на 20 годишна възраст, ако младежът учи. Също така, чл. 144 от Семейния кодекс създава правна възможност за учащи се младежи да получават издръжка от своите родители до навършването на 25 години. В случаите, когато те са лишени от родителска грижа, държавата и обществото следва да предприемат мерки за закрила.
- В много от държавите-членки на ЕС специалните мерки за закрила за деца в риск могат да бъдат продължавани според потребностите и до по-голяма възраст (21г. – Малта, Полша; 22г. – Гърция; 23г. – Кипър; 24г. – Литва, Португалия; 25г. – Белгия, Германия, Словакия; 26г. – Чехия, Австрия, Словения; 27г. – Люксембург).²
- Все още е ограничен достъпът на младите хора в риск (от 18 до 29 години) до целенасочени и качествени социални услуги в общността, особено в малките населени места.

11. МЛАДЕЖКАТА ПРЕСТЪПНОСТ

- От 14-та година възниква възможността за реализиране на наказателна отговорност по отношение на младия човек за извършени от него престъпления.

---

¹ По данни за 2007г. на Евробарометър (Изследване #202).

² По данни на Евростат вж. „Младежта в Европа. Статистически портрет 2009”.

- През 2011 г. намаляват случаите на противообществени и противоправни прояви сред млади хора от по-ниските възрастови групи в сравнение с 2009 г.¹
- Наблюдава се намаляване на престъпността като цяло и насилието в училищата. Въвеждането на нови мерки за снижаване на насилието – охрана, видеонаблюдение дават резултат.
- През 2011 г. 20 837 млади хора (14-29 г.) са били осъдени от българските съдилища, което съставлява 50.8 % от общия брой на всички осъдени лица. Осъдените правонарушители на възраст между 14 – 17 г. са 6.7 %, а тези между 18-29 г. са 44.11 %, от общия брой на осъдените лица (данни на НСИ, 2011).
- Около две трети от осъжданите всяка година младежи не ходят на училище и/или нямат работа.
- Най-рисковите групи се оказват младите хора без родителски контрол (отсъстващи родители, непълни семейства) и преждевременно напусналите образователната система. 10 % от младите хора са въвн от родителски контрол – родителите са заминали на гурбет или отсъстващи по други причини.²
- През 2011 г. намалява процентът на рецидива, особено на пенитенциарния рецидив, сред младите правонарушители.³
- Статистиката през последните години показва тенденции на намаляване на броя на непълнолетните извършители на престъпления и на относителния дял на младите хора до 29 години сред затворническата популация и сред водачите на моторни превозни средства, причинили пътно транспортни произшествия.
- Много ниската степен на доверие и респект по отношение на правоохранителните и правораздавателните органи сред младите хора възпрепятства активното им участие в превенцията на престъпността.

12. МЛАДИТЕ ХОРА В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

- Възрастовата структура в малките населени места и селските райони е силно деформирана и не може да осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал.
- В малките населени места и селските райони са концентрирани голяма част от младежите от ромски и турски етнически произход.

---

¹ По данни на НСИ и Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

² Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

³ Национално представително проучване на Агенция «Медиана» за 2011 г.

- Достъпът до формално образование и неформално обучение, професионално образование и обучение, информация и консултиране на младите хора в малките населени места и селските райони е ограничен.
- Намаляват привлекателните възможности за икономическа активност и професионална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони.

13. УПРАВЛЕНИЕ НА МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА

- Необходимо е по-активно включване на общините в планирането и реализирането на политиките за младите хора, както и по-тясно сътрудничество между различните секторни държавни органи в планирането, изпълнението и оценката на политиките за младежта на централно и областно ниво.
- Публичното подпомагане на предлагането на качествени услуги, подкрепящи развитието на младите хора, особено услугите за свободното време, е ограничено предвид нарастващите потребности на младите хора.
- Недостатъчна е интеграцията между детската и младежката политика.
- Участието на млади хора в управлението на младежката политика на национално, регионално, областно и общинско ниво не е достатъчно ефективно.

III. ВИЗИЯ

Подобряване качеството на живот на младите хора и на условията за успех на всеки млад човек чрез устойчиви механизми за инвестиране в младежта като значим социален капитал и за мобилизиране потенциала на младите хора в развитието на България и Европейския съюз.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

1. НАСЪРЧАВАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ И КАРИЕРНОТО РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА

1.1. Стратегическа цел: Създаване на благоприятна, насърчаваща и подкрепяща среда за качествена професионална реализация на младите хора в България.

1.2. Оперативни цели

1.2.1 Оперативна цел: Улесняване на прехода от образование към заетост.

Задача 1. Подобряване на качеството на средното и висшето образование и неформалното обучение, както и насърчаване на ученето през целия живот, в съответствие с потребностите на пазара на труда чрез:

- осигуряване на чиракуване и стажуване;
- насърчаване на работодателите да осигуряват възможности за повишаване на квалификацията на млади работници и служители;
- засилване на ефективността на връзките между образователните и обучителните институции и бизнеса за улесняване на прехода от образование към заетост;
- насърчаване на изследователския интерес на учениците и студентите чрез участие в различни проекти;
- осигуряване на достъп до професионално образование и обучение на младежи в неравностойно положение – младежи със специални образователни потребности, младежи в социален риск или преждевременно напуснали образователната система;
- улесняване на достъпа до висше образование чрез доразвиване както на механизмите на студентско подпомагане и кредитиране, така и на съществуващата система за предоставяне на студентски стипендии;
- насърчаване на сътрудничеството и възможностите за срещи между работодателите, професионалните училища, обучителните центрове и академичната общност.

Задача 2. Създаване на благоприятна среда за професионална реализация и кариерно развитие на младите български специалисти в държавната и общинска администрация чрез:

- Създаване на възможности за стажове в държавната и общинска администрация на студенти от висшите училища.
- Организиране на централизирани конкурси за младши експерти в държавната администрация като модерна практика за прозрачно и ефективно привличане на млади хора за работа в държавните институции.

- Създаване на „бърза писта“ за израстване на млади държавни служители, показали изключителни качества при изпълнение на служебните си задължения.

Задача 3. Разширяване на достъпа до услуги за професионално ориентиране, чрез което да се осигури подкрепа за младите хора за решаване на проблеми, свързани с избора на професия или професионално развитие с оглед на индивидуалните качества на личността и връзката между тези качества и възможностите за заетост.

Задача 4. Стимулиране участието на работодатели, които подкрепят професионалната интеграция на младите хора и повишават производителността и адаптивността на заетите млади хора, чрез:

- Осигуряване на подкрепа и създаване на благоприятна среда за предприятия, обвързани с осигуряване на работни места за младежи
- Предлагање на обучение на работното място и интегрирано обучение;
- Разработване на стратегии за управление на човешките ресурси със специални мерки за младите работници и служители;
- Въвеждане на нови и иновативни модели за организация на труда в предприятията;
- Насърчаване и подпомагане на териториалната мобилност на младите хора – наемане на хора от различни региони, стимули за работодателите, свързани с осигуряване на транспорт до работното място и др.;
- Насърчаване и подпомагане на професионалната мобилност на младите хора - индивидуални планове за кариера, ротация на работното място, възможности за преквалификация и др.

Задача 5. Намаляване броя на необхванатите и преждевременно напусналите образователната система лица в задължителна училищна възраст чрез:

- Изготвяне на нова и актуализиране на действащата нормативна уредба с цел въвеждане на стимули, усъвършенствани санкции и ясно разпределени отговорности за случаите на отпадане между ученика, родителите, училището и общините;
- Разработване и изпълнение на Стратегия за намаляване на преждевременно напусналите образователната система лица;
- Разработване и изпълнение на Стратегия за учене през целия живот.

1.2.2 Оперативна цел: Насърчаване на икономическата активност на младите хора.

Задача 1. Разширяване на достъпа на младите хора до посреднически услуги за намиране на работа чрез информиране и консултиране относно възможностите за мотивационно и квалификационно обучение, изготвяне на индивидуални планове за

действие, както и насочване към подходящи свободни работни места, включително и по програми и мерки за заетост и обучение.

Задача 2. Осигуряване на възможности за придобиване на трудов стаж на безработни младежи, завършили основно, средно или висше образование, с цел улесняване на прехода между образование и заетост чрез средствата от Оперативната програма "Развитие на човешките ресурси" по Европейския социален фонд.

Задача 3. Консултиране на предприемчиви млади хора с цел развитие на собствен бизнес.

Задача 4. Насърчаване на млади хора с изключителни постижения в областта на иновациите и промотиране на техните успехи.

Задача 5. Подпомагане на млади хора със съответно образование и иновативни бизнес идеи да започнат собствен високотехнологичен бизнес, за създаване на технологични фирми.

Задача 6. Развитие на мрежа от бизнес центрове и бизнес инкубатори за предлагане на услуги за целенасочена подкрепа на млади предприемачи .

Задача 7. Подкрепа на специализирани предприятия и кооперации на младежи в риск – младежи с увреждания и други младежи в социален риск (лица на социално подпомагане, представители на уязвими етнически малцинства, лица, напускащи специализирани институции за предоставяне на социални услуги, лица, страдащи от различни зависимости, бивши затворници и други), представители на различни общности, заети в социалните предприятия, кооперациите и специализираните предприятия.

Задача 8. Подкрепа за създаване на социални предприятия, обвързани с осигуряване на работни места за младежи в риск.

Задача 9. Популяризиране на социалното предприемачество сред младите хора.

Задача 10. Създаване на нови работни места в сектора на социалната икономика и насърчаване на доброволчески и общностни инициативи, генериращи заетост за младежи от уязвимите групи.

Задача 11. Оборудване и адаптиране на работни места за младежи с увреждания.

Задача 12. Насърчаване и подпомагане на публично-частните партньорства и социалното предприемачество в предоставянето на услуги за развитие на младите хора.

1.2.3 Оперативна цел: Успешно съвместяване на професионалния и личния живот на младите хора.

Задача 1. Развитие на гъвкави форми на заетост на младите хора - споделяне на едно работно място, работа на непълно работно време, ротация на работното място, работа на плаващо работно време, насърчаване на дистанционната работа и др.

Задача 2. Създаване на условия за баланс между професионалния и личния живот.

Задача 3. Продължаване на системните политики за равнопоставеност между половете в пазара на труда, в икономическия, обществения и семейния живот.

1.3. Очаквани резултати

- Намаляване дела на преждевременно напусналите училище под 11 %.
- Увеличаване дела на младите хора със завършено висше образование на 36 %.
- Увеличаване на коефициента на заетост на младите хора на възраст 15-24 години, включително и сред младите хора с увреждания.
- Увеличаване на коефициента на заетост на младите хора на възраст 25-29 години, включително и сред младите хора с увреждания.
- Намаляване на коефициента на безработица сред младите хора на възраст 15-24 години, включително и сред младите хора с увреждания.
- Намаляване на коефициента на безработица на младите хора на възраст 25-29 години, включително и сред младите хора с увреждания.
- Увеличаване на относителния дял на самонаетите сред икономически активните млади хора на възраст 25-29 години, включително и сред младите хора с увреждания.
- Разширяване на мрежата от бизнес центрове и бизнес инкубатори, предлагащи услуги в подкрепа на млади предприемачи.
- Увеличаване на дела на успешно реализиралите се млади предприемачи.
- Увеличаване на участието на младежите в инициативите за професионално ориентиране и реализация.

2. ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО ИНФОРМАЦИЯ И КАЧЕСТВЕНИ УСЛУГИ

2.1. Стратегическа цел: Улесняване на достъпа до качествени услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им.

2.2. Оперативни цели

2.2.1 Оперативна цел: Формиране на информационна политика, насочена към младите хора.

Задача 1. Публично подпомагане и предлагане на качествени информационни услуги, предоставящи актуална, систематизирана и достъпна информация, удовлетворяваща широк спектър от интереси и потребности на младите хора.

Задача 2. Организиране на национални, регионални, областни и общински информационни кампании, насочени към младите хора.

Задача 3. Запознаване на младите хора с публичните институции и с правата им като част от местната общност и като граждани на Република България и на Европейския съюз.

Задача 4. Насърчаване и подкрепа за развитието на *ЕВРОДЕСК* като активна европейска информационна мрежа, която съдейства за обмена и разпространението на безплатна информация и консултирането на широк кръг млади хора, младежки работници и младежки организации.

Задача 5. Развитие на Национална информационна система за младежта.

2.2.2. Оперативна цел: Осигуряване на достъп до услуги за развитие, основани на младежката работа, индивидуалния подход и оценка на конкретните потребности и особености на младежката възраст.

Задача 1. Публично подпомагане и предлагане на консултантски услуги в подкрепа на личностното и общественото развитие на младите хора, включително и за развитие на жизнени умения.

Задача 2. Публично подпомагане и предлагане на консултантска помощ за семейно планиране и развитие на устойчиви семейни модели сред младите хора, включително и за развитие на умения за добро и отговорно родителство.

Задача 3. Публично подпомагане и предлагане на услуги за организиране на свободното време на младите хора.

Задача 4. Гарантиране качеството на публично подпомагани услуги за развитие за младите хора.

Задача 5. Развитие на мрежата от Младежки информационно-консултантски центрове (МИКЦ) чрез:

- подобряване капацитета на МИКЦ да продължат да обслужват своите общности;
- повишаване на качеството на услугите;
- разширяване на кръга на обслужваните от тях млади хора и на предлаганите услуги.

Задача 6. Подобряване на достъпа на младите хора до интернет.

Задача 7. Подобряване на достъпа на младите хора до електронното съдържание в обществените библиотеки в България.

Задача 8. Разширяване на мрежата и развитие на капацитета на доставчиците на услуги за развитие на младите хора - професионални консултанти, търговски дружества, кооперации, юридически лица с нестопанска цел, читалища, културни институти, спортни организации, организации за социален туризъм, общини, бизнес центрове, бизнес инкубатори и др.

2.2.3 Оперативна цел: Стимулиране на неформалното обучение сред младите хора.

Задача 1. Разширяване на възможностите за неформално обучение на младите хора чрез публично подпомагане и предлагане на услуги за разширяване на знанията, опита и уменията на млади хора за приобщаването им към ценностите на гражданското общество, науката, културата, изкуството, здравословния начин на живот, безопасността на движението по пътищата и за предотвратяване на противообществените прояви.

Задача 2. Популяризиране формите на неформалното обучение.

Задача 3. Разширяване на достъпа до програмата „Младежта в действие” на младите хора, особено на живеещите в малките градове и селските райони.

Задача 4. Популяризиране и насърчаване на използването на EUROPASS и YOUTHPASS от младите хора като инструменти за самооценка на знания и умения, включително умения, придобити в неформална среда.

2.2.4 Оперативна цел: Развитие на таланта, творческите умения и културното изразяване на младите хора.

Задача 1. Подобряване на възможностите за реализация на социалните и творческите умения на младите хора съобразно техните интереси и стимулиране на инициативността, младежкото творчество и изява чрез:

- подкрепа на младите дебютанти в изкуствата и в различните културни индустрии;
- насърчаване на приноса на младежката работа за реализацията на творческите способности на младите хора.

Задача 2. Насърчаване и подпомагане на развитието на талантливите млади хора в областта на изкуството, науката, спорта чрез:

- улесняване на достъпа до нови технологии;
- подкрепа на младите таланти с интерес към хуманитарните, инженерните и точните науки.

Задача 3. Развитие на българското младежко музикално движение в съответствие с европейските стандарти.

Задача 4. Подпомагане развитието на млади български творци и участието им в европейския и световния културен обмен.

2.3 Очаквани резултати

- Разширяване на обхвата и повишаване на качеството и достъпността на услугите в подкрепа на развитието на младите хора.

- Повишаване на дела на младите хора (на възраст 15-24 години), които имат достъп до електронното съдържание в обществени библиотеки.
- Утвърждаване на европейски модели в младежката работа.
- Увеличаване на броя на изявите на млади творци.
- Повишаване на относителния дял на младите хора в науката.

3. НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ

1. Стратегическа цел: Насърчаване на здравословния начин на живот сред младите хора.

3.2. Оперативни цели

3.2.1 Оперативна цел: Превенция на факторите, създаващи риск за здравето на младите хора.

Задача 1. Насърчаване и подпомагане на сътрудничеството между младежките работници, здравните специалисти, младежките и спортните организации за утвърждаване на здравословен начин на живот сред младите хора.

Задача 2. Осигуряване на ефективно прилагане сред младите хора на Насоките на ЕС за физическата дейност, особено сред младежите с увреждания.

3.2.2 Оперативна цел: Повишаване на сексуалната култура на младите хора.

Задача 1. Разработване и разпространение на здравна информация, съобразена с нуждите на младите хора чрез мобилизиране на младежките информационни мрежи.

Задача 2. Създаване и прилагане на нови форми на здравно образование в училищата, както и насърчаване на здравната просвета в читалищата, младежките средища, спортните и младежките организации, включително и чрез развитие на подхода „Връстници обучават връстници”, с цел развитие на знания, нагласи и умения за здравословен начин на живот, безопасно поведение и избягване на рискови за здравето практики.

Задача 3. Подобряване на достъпа на младите хора до подходящи за тях качествени услуги и до съвременна научна информация по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, превенция на нежелана бременност и на сексуално предавани инфекции.

3.2.3 Оперативна цел: Насърчаване на физическата активност и спорта сред младите хора.

Задача 1. Създаване на възможности за обучение на младите хора по въпросите на здравето, спорта и физическата активност.

Задача 2. Реализиране на програми за стимулиране на детския и младежкия спорт и туризъм.

Задача 3. Мотивационни и информационни кампании за повишаване на спортната култура на младите хора.

3.3. Очаквани резултати

- Повишаване на броя млади хора, практикуващи спортни дейности.
- Повишаване нивото на информираност и придобити умения и знания за здравословен начин на живот.
- Повишаване на активната гражданска позиция и включване на младите хора в дейности по превенцията на зависимостите.

4. ПРЕВЕНЦИЯ НА СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ НА МЛАДИ ХОРА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

4.1. Стратегическа цел: Превенция на социалното изключване на младежи в неравностойно положение – младежи в специализирани институции; младежи с увреждания; младежи, напускащи специализирани институции; младежи, страдащи от различни зависимости; бивши затворници и други групи младежи в риск.

4.2. Оперативни цели

4.2.1 Оперативна цел: Синхронизиране на младежката политика за лица в неравностойно положение с политиките за закрила на детето

Задача 1. Развитие на социални услуги (включително от типа подкрепа, придружаване, менторство), подходящи за млади хора на възраст от 18 до 25 години в риск и синхронизирането им с политиките в областта на закрила на детето.

4.2.2 Оперативна цел: Осигуряване на условия за социална адаптация и насърчаване на социалното включване на младежите в риск, повишаване на качеството на социалните услуги за младите хора в неравностойно положение.

Задача 1. Насърчаване на сътрудничеството между социалните работници, младежките работници и младежките лидери за приобщаване на младите хора в риск от социално изключване.

Задача 2. Подпомагане на социалната адаптация и повишаване на пригодността за заетост на младежите в неравностойно положение.

Задача 3. Подобряване качеството на социалните услуги за млади хора в специализираните институции и извеждането им в общността, и осигуряване на подкрепа за тяхното пълноценно включване във всички области на обществения живот.

4.2.3.Оперативна цел: Ограничаване на предаването на социалното изключване между поколенията.

Задача 1. Насърчаване съпричастността на младите хора към политиките за социално включване.

4.3. Очаквани резултати

- Увеличаване на подкрепата за социално включване на младите хора на възраст от 18 до 25 години в риск от социално изключване посредством предоставяне на социални помощи по реда на Закона за социално подпомагане.
- Повишаване на подкрепата за социално включване чрез развитие на социални услуги в общността (от типа подкрепа, придружаване, менторство), подходящи за млади хора на възраст от 18 до 25 години в риск.
- Ориентация на социалните услуги за млади хора в специализираните институции към подготовка за извеждането и интегрирането им в общността.
- Увеличаване на младите хора, изведени от специализираните институции.

6. РАЗВИТИЕ НА МЛАДЕЖКО ДОБРОВОЛЧЕСТВО

5.1. Стратегическа цел: развитие на доброволчеството сред младите хора като движеща сила за личностно развитие, мобилност, учене, конкурентоспособност, социално сближаване, солидарност между поколенията и формиране на гражданско самосъзнание.

5.2. Оперативни цели

5.2.1 Оперативна цел: Създаване на повече доброволчески възможности за младите хора, особено за трансгранична мобилност чрез по-пълно използване на средствата от програмата на ЕК „Младежта в действие”.

Задача 1. Присъединяване и осигуряване на прилагането на Европейската конвенция за насърчаване на транснационалната дългосрочна доброволческа служба за младежи на Съвета на Европа.

Задача 2. Насърчаване и подпомагане на участието на българските младежи в международното младежко доброволчество.

5.2.2 Оперативна цел: Гарантиране правата на младите доброволци.

Задача 1. Правно регулиране на статута на младите доброволци. Закрила от възлагане на дейности, които оказват или могат да окажат вредно или опасно влияние върху тяхната психика и здраве.

Задача 2. Осигуряване на подходящо обучение и квалификация за младите доброволци, свързани с извършваните от младежите доброволчески дейности.

5.2.3 Оперативна цел: Популяризиране на доброволчеството.

Задача 1. Удостоверяване и признаване на обучението, опита и уменията, получени от младите хора по време на доброволческата дейност.

Задача 2. Въвеждане и поддържане на добри практики за управление на млади доброволци за набиране, обучение, стимулиране, наблюдение и оценка, както и за признание на постиженията им.

Задача 3. Въвеждане на „доброволческа книжка“ като официален удостоверяващ документ за обстоятелствата, свързани с доброволческата дейност на младите хора.

Задача 4. Правно регулиране на статута на доброволческите организации.

Задача 5. Установяване на стандартите за младежкото доброволчество и на публичен контрол в защита на младите доброволци.

Задача 6. Насърчаване на младежкото доброволчество от държавата и общините.

5.3 Очаквани резултати:

- Прилагане на европейските стандарти, предвидени в Европейската конвенция за насърчаване на транснационалната дългосрочна доброволческа служба.
- Увеличаване броя на българските младежи, участващи в международното младежко доброволчество.
- Увеличаване на броя на доброволците в България.
- Създадени ефективни механизми, гарантиращи правата на младите доброволци.
- Признаване на уменията, придобити чрез доброволството, като важна форма на неформално образование.

6. ПОВИШАВАНЕ НА ГРАЖДАНСКАТА АКТИВНОСТ

6.1. Стратегическа цел: Осигуряване на възможности за пълноценно участие на младите хора в гражданския живот и за приобщаването им към основните демократични ценности и стандарти.

6.2. Оперативни цели.

6.2.1 Оперативна цел: Насърчаване на самоорганизирането на младите хора.

Задача 1. Насърчаване и подпомагане на развитието на младежките организации от държавата, общините, бизнеса и обществото.

Задача 2. Усъвършенстване на нормативната уредба за младежките организации.

Задача 3. Признаване на приноса на инициативите на неорганизираните млади хора.

Задача 4. Популяризиране и мултиплициране на добри практики на младежка гражданска активност.

Задача 5. Създаване на условия за подкрепа и реализиране на младежки кампании и младежки инициативи.

6.2.2 Оперативна цел: Насърчаване на гражданското образование и обучение.

Задача 1. Популяризиране и обучение по защита на правата на човека, особено по въпросите на правата на детето, дискриминацията, равнопоставеността между половете, трудовите права на младите хора.

Задача 2. Обучение на младежки лидери.

6.2.3 Оперативна цел: Осигуряване на ефективно представителство на интересите на младите хора във формирането, изпълнението и оценката на секторните политики на национално, регионално, областно и общинско ниво.

Задача 1. Мобилизиране на участието на младите хора в управлението на местно, областно и национално ниво и в гражданския контрол върху дейността на общинските и държавните органи, включително и чрез кампании за връщане на доверието на младите хора в администрацията.

Задача 2. Насърчаване на създаването и развитието на младежко представителство чрез:

- установяване на гаранции за демократично устройство, представителност, и публичност;
- подпомагане на младежко представителство от държавата и общините;
- осигуряване на представителство на младите хора на национално, регионално, областно и общинско ниво във взимането, изпълнението и оценката на решения, касаещи младите хора.

Задача 3. Стимулиране на участието на младите хора и техните организации в опазването, подобряването и управлението на природното богатство.

Задача 4. Организиране на кампании и инициативи по актуални теми и в изпълнение на политиките на Европейския съюз, Съвета на Европа и ООН по отношение на младите хора.

6.3. Очаквани резултати

- Увеличаване на изборителната активност на младите хора в национални, местни и европейски избори.

- Активизиране на участието на младите хора при решаване на младежките проблеми.

7. РАЗВИТИЕ НА МЛАДИТЕ ХОРА В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

7.1. Стратегическа цел: Създаване на привлекателна среда за развитие на младите хора в малките населени места и селските райони.

7.2. Оперативни цели.

7.2.1 Оперативна цел: Осигуряване на ефективен достъп до образование, обучение, информация и на младите хора в малките населени места и селските райони.

Задача 1. Насърчаване и подпомагане на читалищата като средища за информация, неформално обучение, културно изразяване и гражданско участие в малките населени места и селските райони.

Задача 2. Електронно приобщаване на младите хора в малките населени места и селските райони.

Задача 3. Въвеждане на мобилни форми на младежка и социална работа за младите хора от малките населени места, отдалечените и труднодостъпни райони.

7.2.2 Оперативна цел: Мобилизиране на участието на младите хора в управлението на местното развитие.

Задача 1. Насърчаване на участието на младите хора и младежките организации в местните инициативни групи.

Задача 2. Насърчаване на инициативи на младежите и техните организации в малките населени места и селските райони.

7.2.3 Оперативна цел: Повишаване на икономическата активност и създаване на възможности за професионална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони.

Задача 1. Насърчаване на микропредприятия и малки предприятия от млади хора за повишаване на заетостта в малките населени места и селските райони.

7.3. Очаквани резултати:

- Подобряване на възможностите за професионална и социална реализация на младите хора в малките населени места и селските райони.
- Създаване на младежки зони, клубове и младежки пространства в страната.

8. РАЗВИТИЕ НА МЕЖДУКУЛТУРНИЯ И МЕЖДУНАРОДНИЯ ДИАЛОГ

8.1. Стратегическа цел: Създаване на благоприятна и насърчаваща среда за българските младежи да участват пълноценно в межкултурното и международното младежко общуване.

8.2. Оперативни цели.

8.2.1. Оперативна цел: Насърчаване на междуетническото и межкултурното опознаване, толерантност и диалог.

Задача 1. Насърчаване и подпомагане на мобилността на младите хора в Европа.

Задача 2. Насърчаване и подпомагане на опознаването на отделните етнически общности и техните култури за стимулиране на толерантност, разбирателство и взаимодействие между общностите.

8.2.2. Оперативна цел: Стимулиране и подпомагане на участието на българските младежи в международни и европейски младежки движения.

Задача 1. Популяризиране на европейското сътрудничество в младежката сфера.

Задача 2. Насърчаване и подпомагане на приобщаването на младите хора към европейското гражданство и изучаването на европейски езици и култури.

Задача 3. Изграждане на умения за работа в мултикултурна и мултинационална среда.

8.3. Очаквани резултати:

- Повишаване на активността и участието на младите хора в международните образователни програми.
- Повишаване на активността и участието на младите хора в европейски и международни проекти и инициативи.
- Повишаване на активността на младите хора по програма "Младежта в действие".

9. ПОВИШАВАНЕ НА РОЛЯТА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ПРЕВЕНЦИЯТА НА ПРЕСТЪПНОСТТА

9.1. Стратегическа цел: Стимулиране на активното участие на младите хора в превенцията на престъпността, особено в превенция на правонарушенията, извършени от млади хора.

9.2. Оперативни цели.

9.2.1. Оперативна цел: Ангажиране на местната власт, младежките организации и медиите в превенцията на правонарушенията, извършвани от младежи.

Задача 1. Организиране на информационни и образователни кампании за превенция на правонарушенията, извършвани от млади хора.

Задача 2. Инициране на нормативни промени, чрез които да бъдат въведени ефективни мерки за превенция и въздействие по отношение на младежи правонарушители, и процедури, които гарантират техните права и се съобразяват с техните възрастови особености.

Задача 4. Разширяване и подобряване на услугите за социална реинтеграция на млади правонарушители, особено на услугите в общността.

Задача 5. Подбор и подготовка на специалисти във всички видове институции и организации за развитие на нагласите, знанията и умения за оказване на помощ и подкрепа на младежи с поведенчески проблеми и млади правонарушители.

Задача 6. Въвеждане на екипен подход и междуинституционално взаимодействие на основата на ясни помагачи цели, общ професионален език и взаимно опознаване на компетенциите, формите и средствата при работа с младежи правонарушители.

Задача 7. Насочване на спортни програми за превенция на младежката престъпност в специализираните институции за млади правонарушители, както и за ресоциализация на младежи, извършили правонарушение.

Задача 8. Организиране на програми за превенция на т. нар. прояви на „спортно хулиганство“ с активното участие на младежките организации, фен клубовете и спортните организации.

Задача 9. Мобилизиране на местните общности, особено на младежките и спортните организации, в превенцията на детската и младежката престъпност и в социалната реинтеграция на правонарушителите.

9.2.2. Оперативна цел: Изграждане на доверие между младите хора и правоохранителните органи.

Задача 1. Подобряване на достъпа до правосъдие и до качествена правна помощ за младежите правонарушители.

Задача 2. Насърчаване и активно участие на младите хора, младежките лидери, младежките работници и младежките организации в превантивни програми и кампании.

9.2.3. Оперативна цел: Развитие на култура на пътна безопасност сред младите хора.

Задача 1. Организиране на програми за пътна безопасност в училищата.

Задача 2. Организиране на програми за пътна безопасност в средищата за младежко общуване.

9.3 Очаквани резултати

- Наличие на стабилни и работещи модели за превенция на младежката престъпност.
- Намаляване на броя на пътно транспортните произшествия (ПТП) с участие на млади хора.
- Намаляване на броя на правонарушенията, извършвани от млади хора.

V. ИЗПЪЛНЕНИЕ И МОНИТОРИНГ

1. ПРИНЦИПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Основните принципи за реализация на националната стратегия са:

- Участие на младите хора.
- Законност.
- Прозрачност.
- Отзивчивост.
- Равнопоставеност.
- Интеграция на политиките за деца и младежта.
- Многосекторен подход.
- Децентрализация на политиките за развитие на младежта.
- Координиране на националната политика за младежта с политиката за младите хора, осъществявана от и в рамките на Европейския съюз, Съвета на Европа и Организацията на Обединените Нации.

2. МОДЕРНА ИНСТИТУЦИОНАЛНА СРЕДА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

2.1. Ролята на Народното събрание

Народното събрание приема Годишен доклад за младежта, в който се отразяват постигнатите резултати от Национална стратегия за младежта 2010 - 2020.

С приемането на Закон за младежта се определят основните принципи за планирането и управлението на националната политика за развитие на младежта чрез:

- управление на националната младежка политика при ясно дефиниране на правомощията на държавните органи;
- представителство и участие на младите хора в социално-обществения живот на страната;
- насърчаване на младежкото доброволчество;
- дефиниране на понятието „младеж“;
- дефиниране на понятието „младежка организация“.

2.2. Ролята на Министерския съвет

Министерският съвет чрез приемането на Националната стратегия за младежта определя националните стратегически цели и приоритети в политиките за развитие на младежта в Република България за период от десет години.

За постигането на целите на Националната стратегия за младежта, Министерският

съвет ще приема Годишен план за действие, чрез който ще се програмира и осигурява ресурсно държавната младежка политика.

Министерски съвет внася в Народното събрание съответните годишни доклади в изпълнение на националната стратегия.

2.3. Ролята на Министерството на образованието, младежта и науката

Министерството на образованието, младежта и науката:

- координира създаването и изпълнението на Националната стратегия за младежта и съответния годишен план за действие;
- координира изготвянето на Годишен доклад за младежта;
- разработва проекти на нормативни актове, свързани с младежката политика;
- взаимодейства с младежките организации при осъществяването на националната политика за младежта;
- взаимодейства с други държавни и местни органи при осъществяването на националната политика за младежта;
- разработва програми за младежки дейности;
- изпълнява функциите на национален координиращ орган по Европейската конвенция за насърчаване на транснационалната дългосрочна доброволческа служба за младежи на Съвета на Европа, след влизане в сила на конвенцията за Република България.

2.4. Ролята на Националния център "Европейски младежки програми и инициативи"

Националният център "Европейски младежки програми и инициативи" администрира програма "Младежта в действие " (2007-2013) на ЕК и Национална програма за младежта (2011-2015) като насърчава, консултира, организира и координира участието на български младежи и техните организации в европейски, международни и национални младежки програми, проекти и инициативи.

2.5. Многосекторен подход в политиките за развитие на младежта в България

Широкият обхват на проблемите, които засягат младите хора, налага прилагането на многосекторен подход в политиката за младежта. Политиката за младежта не може да отбележи напредък без успешното сътрудничество с други сектори. От своя страна политиките за младежта могат да допринесат за постигането на резултати в области като образованието, трудовата заетост, равнопоставеността на половете, здравеопазването, конкурентоспособността и др.

Многосекторният подход следва да бъде развиван на национално, регионално, областно и общинско ниво чрез включване на целенасочени дейности в подкрепа на развитието на младите хора, осигуряване на ефективен принос от страна на младите хора при формулирането, изпълнението и оценката на секторните политики и координацията между тях.

2.6. Ролята на областните управители

Областните управители, в съответствие с Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите и респективно с Националната стратегия за младежта 2010-2020г. и Годишния план за действие, подават в Министерството на образованието, младежта и науката информация за изпълнението на мерките, насочени към младите хора на територията на областта. По този начин се осигурява координираност, съгласуваност, отчетност, публичност и прозрачност на планирането и програмирането на политиката за младежта на територията на областта.

Областният управител може да сключва споразумения за сътрудничество с други съседни области за по-ефективно осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на Годишния план за действие.

Областните управители работят в тясно сътрудничество с Министерството на образованието, младежта и науката и с младите хора, когато се разглеждат въпроси, свързани с младежката политика.

2.7. Ролята на общините

Активността на кметовете и общинските съвети в изпълнение на Националната стратегия за младежта ще осигури по-висока степен на отзивчивост към нуждите на младите хора и съответствие с принципите на Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите.

Кметовете на общини осигуряват отчетност, публичност и прозрачност на общинските политики за развитие на младежта.

Общинските съвети и кметовете на общините си сътрудничат с териториалните структури на централни държавни органи и гарантират участието на младите хора при формулирането, изпълнението и отчитането на общинските политики за развитие на младежта.

2.8. Ролята на младежките организации

Младежките организации осигуряват младежко участие и представителство при формулирането и изпълнението на политиките за младежта. Младежките организации работят в тясно сътрудничество с централните, регионални и местни органи.

2.9. Младежко представителство

В изпълнение на Препоръка Rec (2006)¹ на Комитета на министрите на Съвета на Европа към държавите-членки за ролята на националните младежки съвети в развитието на младежката политика и стандартите, установени в Европейската харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите, приета от Конгреса на местните и регионалните власти на Съвета на Европа, представителството на

интересите на младите хора във формирането, изпълнението и оценката на публичните политики може да се структурира чрез младежки съвети.

Младежките съвети координират интересите на младите хора в различни области – образование, култура, спорт, екология, здравеопазване, труд и социална политика, неформално обучение, свободно време и развитие на местните общности, чрез:

- участие във формирането, осъществяването и оценката на младежка политика;
- застъпнически кампании;
- международното младежко общуване;
- сътрудничество с общинските и държавните органи и администрация.

Необходимо е да се гарантира представителност, публичност и отчетност в дейността на младежките съвети.

3. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

3.1. Роля на младежката работа в България

Младежките работници са необходим ресурс за изпълнението на стратегията. Това са специалисти, подготвени за оказване на специална подкрепа за личностното, общественото и икономическото развитие и стимулиране на младите хора за пълноценно участие в обществото, съобразено с особеностите на младежката възраст. Те изпълняват функциите на професионални консултанти на младите хора, отговарящи на нуждите и интересите им и са достъпни в младежки, терапевтични и консултантски центрове, училища и др., като помагат, съветвайки и насочвайки младежта в решаването на различни проблеми.

Особено значима е ролята на младежките работници за оказване на специална подкрепа за личностното, общественото и икономическото развитие и овластяването на младите хора за пълноценно участие в обществото, съобразено с особеностите на младежката възраст.

За развитието на младежка работа в съответствие с Европейското портфолио на младежкия работник, препоръчано от Съвета на Европа, е необходимо:

- анализ на икономическото и социално въздействие на младежката работа.
- насърчаване на мобилността на младежките работници в страната и Европа.
- въвеждане на система чрез европейските инструменти (Europass, ЕКР, ECVET) за валидиране на знанията и уменията, придобити от младежките работници в рамките на различни форми на формално и неформално учение.

3.2. Финансиране на младежки дейности

- Подобряване на уменията на младежки организации, младежки групи и на доставчици на услуги за млади хора за привличане на външни финансови ресурси за разработване, финансиране и управление на проекти.

- Осигуряване на средства от държавния бюджет за младежките национални програми.
- Осигуряване на средства от общинските бюджети за младежки програми и дейности.
- Осигуряване на подкрепа за мерките за развитие на младите хора в България чрез програма „Младежта в действие” (2007-2013) и други програми на Европейската Комисия.
- Осигуряване на подкрепа за целенасочени дейности за младежко развитие чрез средства от фондовете на ЕС в рамките на оперативните програми – „Развитие на човешките ресурси”, „Административен капацитет”, „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика”, „Регионално развитие”, както и чрез Програмата за развитие на селските райони, както и от оперативните програми през следващия програмен период 2014-2020 г.

3.4. Национална информационна система за младежта

Чрез развитието на Националната информационна система за младежта, администрирана от Министерство на образованието, младежта и науката, ще се осигурява надеждна информация за потребностите на младите хора, както и за планирането, управлението, наблюдението и оценката на политиките за младежта на национално, регионално, областно и общинско ниво.

Държавните и местни органи предоставят информацията, необходима на Министерството на образованието, младежта и науката за поддържането на системата

Националната информационна система за младежта е общодостъпна чрез интернет страницата на Министерството на образованието, младежта и науката.